

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เนื่องมาจากเทศบาลตำบลหมอนนาง มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และสามารถตรวจสอบการทำงานของเทศบาล โดยเฉพาะคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง แต่พบว่ากรรมการชุมชนบางส่วน ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นตัวแทนของชุมชน ยังไม่ค่อยที่จะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับเทศบาลตำบลหมอนนางเท่าที่ควร และไม่ได้นำเรื่องที่รับทราบจากชุมชนเสนอในที่ประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ทำให้บางปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขและไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจต่อการศึกษา การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร โดยการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนา และศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามข้อมูลทั่วไป โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนที่เป็นประชากรจำนวน 162 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที (Independent – Sample t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีฟิชเชอร์ (Fisher' Least Significant (LSD) Test) ซึ่งผลการศึกษานำเสนอตามลำดับดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหมอนนาง มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม

จังหวัดชลบุรี ที่เป็นประชากรของการวิจัย เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุ 35 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง

ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมด้านการกำหนดความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนา ลำดับสามคือ ด้านการดำเนินการตามแผน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการติดตามและประเมินผล

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการคิดกำหนดความต้องการของชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องการมีส่วนร่วมนำเสนอปัญหาเร่งด่วนเพิ่มเติมในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญ หรือเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน ลำดับสามคือ การเข้าร่วมประชุมปรึกษากับเทศบาลตำบลหมอนนาง เพื่อเสนอปัญหาความต้องการ ลำดับสี่คือ การมีส่วนร่วมนำเสนอโครงการเพื่อนำไปจัดทำงบประมาณ และลำดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมวางแผนนโยบาย โครงการ กิจกรรมของเทศบาลตำบลหมอนนาง

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องการเข้าร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหมอนนาง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การเข้าร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของเทศบาลตำบลหมอนนาง ลำดับสามคือ การมีส่วนร่วมเสนอโครงการบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหมอนนาง และลำดับสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมเสนอข้อคิดเห็นเพื่อเทศบาลตำบลหมอนนาง นำไปทบทวนปรับปรุง ร่วมกับแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการดำเนินการตามแผนอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมทบทวนแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมประสานขอความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเทศบาลตำบลหมอนนาง และลำดับสุดท้ายคือ การร่วมรับรู้รายละเอียดของแผนงาน/โครงการในแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมติดตามการดำเนินโครงการในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหมอนนาง เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การร่วมประเมินความคุ้มค่าของโครงการใน

แผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง ลำดับสามคือ การร่วมกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง และลำดับสุดท้ายคือ การร่วมเสนอแนะ ความคิดเห็นและปรับปรุงโครงการ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง ไม่แตกต่างกัน แต่คณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพสมรส มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพหย่า/แยกกันอยู่ สถานภาพหม้าย และสถานภาพโสด คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา และคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง มากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพรับจ้าง และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของจิรัฐ สุกุลศักดิ์วงศ์ (2552, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลแม่สายอยู่ในระดับปานกลาง ขัดแย้งกับงานวิจัยของจิตา จิตรตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549- 2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และขัดแย้งกับงานวิจัยของปรินดา ถิรศิลาเวทย์ (2550, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้

ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหมอนนาง ได้จัดทำและประชาสัมพันธ์ระเบียบเทศบาลตำบลหมอนนางว่าด้วยคณะกรรมการชุมชนย่อย พ.ศ.2552 ทำให้คณะกรรมการชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ บทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการชุมชนเป็นอย่างดี มีผลทำให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลในระดับมาก

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง ด้านการกำหนดความต้องการของชุมชน ด้านการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพล มุ่งประสงค์ธนา (2547, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ของเทศบาลตำบลบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ด้านการดำเนินงาน และด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ในความคิดเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะในขั้นตอนและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาที่เริ่มจากการเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน การจัดทำร่างแผนพัฒนา และการดำเนินงานตามแผนพัฒนา นั้น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ระบุให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ตั้งแต่เริ่มการจัดประชุม ประชุมเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล จนถึง การเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้างในการนำแผนงาน โครงการ ไปปฏิบัติ เป็นต้น

คณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทศพล มุ่งประสงค์ธนา (2547, บทคัดย่อ) เรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ของเทศบาลตำบลบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี 2545 ด้านการประเมินผลและติดตามการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ในความคิดเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหมอนนาง ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา อีกทั้งอาจขาดเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาโดยตรง ทำให้ขาดการประสานงานกับคณะกรรมการชุมชนในการที่จะติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาได้

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติ ตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในความคิดเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะไม่ว่าคณะกรรมการชุมชนจะมีเพศใดก็ตาม ทุกคนล้วนเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ในการที่จะเข้ามา

มีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา เพื่อนำปัญหาและความต้องการของชุมชนไปแก้ไขและปฏิบัติได้จริง

คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ตำบลหมอนนางไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรินดา ธิรศิลาเวทย์ (2550, บทคัดย่อ) ที่พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมือง มหาสารคามไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตา จิตรตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในความคิดเห็นของผู้ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะคณะกรรมการชุมชนส่วนใหญ่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ซึ่งอาจอยู่ในวัยที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มีความคิดความอ่านการเสนอแนะไปในทิศทางเดียวกันที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนา เพื่อพัฒนาพื้นที่และแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไปได้ และผลการ ทดสอบสมมติฐาน พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำ แผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ ขัดแย้งกับงานวิจัยของจิตา จิตรตั้งตรง (2550, บทคัดย่อ) พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ ชุมชนที่มีสถานภาพต่างกัน ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในความคิดเห็นของผู้ ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะการที่คณะกรรมการชุมชนมีสถานภาพทางครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น คณะกรรมการชุมชนที่มีความพร้อมทางด้านครอบครัว อาจมีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนพัฒนามากกว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีสถานภาพทางครอบครัว หม้าย หรือแยกกันอยู่ ที่จะต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของ เทศบาลตำบลหมอนนางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ขัดแย้งกับงานวิจัย ของปรินดา ธิรศิลาเวทย์ (2550, บทคัดย่อ) พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่าง กันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกัน ในความคิดเห็นของผู้ ศึกษาเห็นว่า อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกันของคณะกรรมการชุมชน ทำให้การรับรู้และทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาของคณะกรรมการชุมชนแต่ละ ท่านมีความแตกต่างกัน อาจส่งผลต่อการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาได้

คณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ตำบลหมอนนางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกชัย ตรีทศ (2547, บทคัดย่อ) พบว่า อาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการ วางแผนพัฒนาเทศบาล และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา ศรีนนท์ (2544, บทคัดย่อ) พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล ในความคิดเห็นของผู้ศึกษา เห็นว่า อาจเป็นเพราะอาชีพแต่ละอาชีพมีเวลาการทำงานที่แตกต่างกัน เช่น อาชีพรับจ้างที่เวลาการ

ทำงานขึ้นอยู่กับกำหนดยของนายจ้าง อาจทำให้คณะกรรมการชุมชนที่มีอาชีพรับจ้างไม่มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหมอนนางอยู่ในระดับมาก จากผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วม พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาไม่แตกต่างกัน แต่สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน จะมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

เชิงนโยบาย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายสร้างกระบวนการในการติดตามและประเมินผลของคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนได้ร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหมอนนาง
2. ควรมีการกำหนดนโยบายหมั่นคนหมั่นความคิด เพื่อให้ประชาชนตำบลหมอนนางได้ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และสามารถดำเนิน โครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เชิงการปฏิบัติ

1. ควรมีการกำหนดนโยบายสร้างกระบวนการในการติดตามและประเมินผลของคณะกรรมการชุมชน เพื่อให้คณะกรรมการชุมชนได้ร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลหมอนนาง โดยกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วม และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ตามสัดส่วนที่กำหนด พร้อมทั้งระบุบทบาทอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และต้องประกาศการใช้แผนพัฒนา และผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาประจำปีให้ประชาชนรับทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ภายในเดือนธันวาคมของทุกปี
2. จากนโยบายหมั่นคนหมั่นความคิด เพื่อให้ประชาชนตำบลหมอนนางได้ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลเป็นประจำทุก

ปีควรมีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเสนอความคิดในการพัฒนาท้องถิ่น จากนั้นรวบรวมความคิดทั้งหมดคัดแยกจัดเป็นกลุ่ม ๆ นำเสนอต่อที่ประชุม ในการจัดประชุมประชาคมระดับตำบล เพื่อรับฟังปัญหาและเสนอแผนงาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเดือนเมษายนของทุกปี กระตุ้นให้คณะกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วม จากนั้นนำเสนอเทศบาลตำบลหมอนนางบรรจุลงในแผนพัฒนาตำบลต่อไป

เชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องหรือส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อการจัดทำแผนพัฒนา เช่น ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนที่แตกต่างกัน และความรู้เกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนพัฒนา ในเทศบาลอื่น ๆ เพื่อนำผลของการศึกษามาเปรียบเทียบและนำข้อมูลไปใช้เป็นกรณีศึกษาต่อไป